

VASS VIRÁG

AZ ÖRÖKKÉ

RÖVID

TÖRTÉNETE

New York, Soho

1984. december

A fény felé fordítottam az arcomat, mintha azt mondanám: „Tessék, nézz meg jól! A szemem könnyes, az ajkam elnyílik, tudom, gyönyörű vagyok. Nézz csak meg figyelmesen, ne siess.” Nyugodtan álltam a vaku villanásában, mint modell a festő előtt, szótlánul, készségesen.

Scavullo megnézett magának. Hunyorgott, mint aki idáig homályban élt itt, a műteremben, és most egyszerre a fénybe bámul.

– *Va bene...*

Nem láttam az arcát, a szeme helyén a kis fekete doboz villant, mintha minden egyes kattintásnál rám kacsintana.

– *Brava bambina! Brava bellissima!*

A testem már nem hozzám tartozott, automatikusan működésbe lépett az izom memóriája, mintha százmillió éve pózoltam volna így. Éreztem, hogy a szívem a végtagjaimba szivattyúzza a vért, elmémben lányok fotói sorjáznak, mint valami diafilm. Lányok az *Ez a Divatból*, plakátokról, Twiggy geometrikus mintás miniszoknyában, Gia fehér férfingben, Patz Dóri egy lépcsőn elnyúlva, Pataki Ági bikiniben, Sütő Enikő farmerban, Linda Evangelista Chanelban, katalóguslány a parton ugrálva, szikrázó mosollyal. Használtam a pózaikat, az önbizalmukat. Nem is az én testem mozdult, hanem azoké a lányoké, akiket órákon át tanulmányoztam a divatlapokban.

Már hosszú évek óta álarcot viseltem, műszempillából, sminkből, rajzolt vonalakból. Minden vonal összhangban volt a másik vonallal. Ennyi a szépség.

Szív alakú arc, zöld szem – az a fajta zöld, amelyikbe hol szürke, hol kék vegyül. Hosszúkás, fehér kéz. Százhusz centiméteres láb. Ezt tudtam felmutatni előlépve a tömegből, a névtelenségből, ez volt bennem a rendkívüli. Nyugodtan álltam, és tűrtem, hogy nézzenek a New York-i műteremben. Nem engem néztek. Nem rólam volt szó.

Az a Kardos Sára, aki a kaposvári tiszti lakótelepről elindult, csak távolról emlékeztetett arra a Sarah-ra, aki most itt állt a kamera előtt. Tündérmesébe illő átváltozás ez. Néhány év leforgása alatt a lány, aki sohasem nevetett, és mindenből gondot csinált, a szó szoros értelmében kivetkőzött magából, lelke lehullott a padlóra, és előlépett az új, laza manöken, aki kihívóan méregeti a világot.

Ötven kilogramm elsőrendű hús. Túlságosan későn értettem meg, hogy nemcsak a testet kívánják, amely ilyen nyakatekert helyzetben kelletti magát, hanem azt is, ami a test mögött van: a sorsát, az érzéseit, a titkait.

– *Bella, bellissima, bloody hell, look at me...*

Szinte vártam, mikor kapják le a pillanatot, amikor a szépség, ez a törékeny, zománcszerű valami darabokra hullik, mert megtört bennem az a lelki, jellembeli szívós akarat, amely a vasfüggöny mögül ebbe a New York-i stúdióba repített, és amelynek a külső szépség csak a következménye volt.

„Fura”, mondják majd, és vállat vonnak, „hogy megcsúnyult”.

Kaposvár

1969

– Pipiskedsz má’ – kapta ki a kezemből apám a zsebtükröt. – Aztán hallgassam, milyen abnormálisan szép ez a gyerek...

A tükröt Zsiga bától kaptam. A hátoldalát Joanne Woodward stencilezett képe díszítette a *Hosszú, forró nyárból*. Zsiga bá szőke bajsza csiklandozta az arcomat, valahányszor betoppant, és a magasba emelt. Mindig hozott ajándékot: katicás hajgumit, kakas formájú nyalókát, *Sicc* könyveket. Apám tisztára bepipult Zsiga bá ajándékaitól. Joanne Woodward a hirtelen mozdulattól pördült egyet, lélegzet-visszafojtva figyeltem, ahogy inog, majd egy szeszélyes szlalom után az előszoba kövére esik, és ripityára törik.

Hét évig nem megyek férjhez, döbbsentem rá elborzadva.

Sok bajod lesz még a nyápic, arisztokratikus külsődből, jósolta apám, és a jóslata fényesen beigazolódott. Piszkáltak az iskolában, irritáltam a tanárokat, a bátyám azt mondta, olyan vagyok, mint egy dühös, gágogó liba. Csupa nyak, csupa láb. A FIÚ – így emlegették a bátyámat elragadtatottan a családtagok. Sértődött és tanácstalan magányban éltem a bátyám mellett, mellőzöttségemet szolgálatkész félreállással igyekeztem világosabbá tenni. Elmosogattam a bátyus helyett is, pucoltam a cipőjét, a zsebpénzemből *Népsportot* vásároltam, és jó fej hugiként otthon átnyújtottam apámnak és a bátyusnak.

Anyám is mindig kéznél volt, tökéletesen és puhán, akár egy régi párna. Jénai edényekkel zörgött, evőeszközökkel csörömpölt, olaj sercegett, miközben én megpróbáltam tanulni. A nappali szekrény sorába simuló Orion tévé kékre festette a kisháló és

a nagyszoba közti üvegajtót. Hátamat a falnak vetve, térdemet átölve próbáltam a görög katonaállamokra koncentrálni, de nem tudtam elszakadni a „Válogatott Magánügyek” rovatától, amelyet a spirálfüzetbe rejtve olvastam. Abból sokkal hasznosabb dolgokat lehetett tanulni.

Egy nő például arról írt, hogy mindennap hatkor kel, hogy hétre a bölcsődébe vigye a gyerekét, lázmérőzve, átöltöztetve beadja a gondozóőrnéknek. Fél nyolckor lenyomja a blokkolóórát, felveszi a munkát, négyre rohan a gyerekért, eltolja babakocsi-val a közértbe, hazarohan főzni, rendbe tenni a lakást, miközben a férje sörözik a tévé előtt.

Az újságíró óva intette a levélírókat a panaszkodástól, inkább bölcs asszonyi belátásra biztatta. Felhívta a fiatalasszony figyelmét arra, hogy a modern háztartási gépekkel nyert plusz időt akár az otthonosság és a családi harmónia megteremtésére is fordíthatja.

Lábujjaimat belemélyesztettem az ágyneműbe. Amióta az eszemet tudtam, bármit megtettem volna azért, hogy segítsen anyának. Anyuka zárkózott, magát emésztő, de érdeklődő természet volt, világcsavargó, aki képeslapokat, Panoráma útikönyveket gyűjtött, és aki lassan, észrevétlenül süppedt bele a lakótelep ernyedt életébe. Vasárnap délutánonként az erkélyen ült, kezében cigaretta, az ölében háború előtti regényfüzet és egy bédekker. Odavetett mondataiból megértettem, hogy gyerekkorában Rómába, Bécsbe vágyakozni egészen természetes gondolat volt neki.

Anyukát nem lehetett nem szeretni. Ez csak apámnak sikerült, ilyen csodákra csupán egy katonaházasság volt képes.

Pár éve véletlenül megláttam anyut öltözés közben, és észrevettem, hogy rongyos a bugyija. A saját, Aranypókban vásárolt, takaros lánykafehérneműimre gondoltam, düh és rémület kúszott felfelé a torkomon. Az én gyönyörű anyukám rongyos fehérneműben jár!

Amikor szóvá tettem neki a bugyit, úgy beszélt, mintha maga Isten rendelte volna el, hogy az Aranypókban kizárólag lányoknak és fiatal nőknek árusítsanak fehérneműt, anyáknak nem.

A Füredi laktanyában egyébként is gyakran hivatkoztak a Teremtő terveire.

– Élni kell, Sárrikám, el kell viselni az életet, és kész.

Belekapaszkodtam ebbe az igazságba, úgy ragaszkodtam hozzá, mintha ez volna az utolsó logikus gondolat egy agyament világban.

Szinte fizikai fájdalommal járt reggelenként belépni a tej-, izzadság- és vizeletszagú iskolába, végigmenni a fémszekrények között a folyosón, beslisszanni Kiki mellé az ablak felőli padosor harmadik padjába.

Harminchat lány szorongott a padokban álmosan, egymás elől szívtuk el az oxigént, mintha minden szippantásért versenyezni kellett volna.

– Ma van a, ma van... – súgta Kiki csillogó szemmel, várva, hogyan reagálok rá, én pedig a Mindenre Elszánt Lányt kezdtem alakítani.

Mit tudtunk mi az életről? Annyit biztosan, hogy vannak a lázadók, és lázadónak lenni jó dolog, aztán él körülöttünk valami homályos, szájalomra méltó emberiség, a Mancikák, a megalkuvó lelkek, akik alkalmazkodó beleegyezéssel élik majd anyáink életét, és akik mindezt egészen rendben valónak találják.

A sulinkba járó csaknem hatszáz lány többféle klikkben élt egymás mellett, tartozni kellett valahová. Abban biztos voltam, hogy sehogy sem illek bele a nagy, közös Mancika-táborba, de abban már nem voltam biztos, hogy nekem a lázadók sorait kell erősítenem. Sohasem tartoztam a nyájhoz, ugyanakkor nehezemre esett kilógni. A sorsom mégis itt dőlt el, ennek az iskolának az öltözőszekrényei között: a szabályos többség helyett a maguk útját járók közé sodródtam.

Valamennyi kétségbeesett kísérletem közül a daueres lázadásra emlékszem a legtisztábban. Kiki cserepes és véresre harapdált szája izgatottan suttogta, hogy én leszek az első dauerolt hajú lány a suliban.